

Lovforslagets paragraffer og spørgsmålet om dets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Ingen bad om ordet.

Lovforslagets §§ 1-31 og dets overgang til tredje behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om ophævelse af de bornholmske primærkommuner [af Arentoft m. fl.].

(Andre selvstændige forslag nr. XIV. Fremsat 22/10 75).

Forslaget sættes til forhandling.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Det forslag, som fremskridtspartiet har fremsat om, at man gør Bornholm til én primærkommune eller rettere sagt til én amtskommune, kan jeg ikke på nogen måde tilslutte mig. Det er ikke en ny tanke, og det befolkningsunderlag, der er på Bornholm, kan man i og for sig sige ville være passende for en kommune. Men under forhandlingerne om kommunesammenlægningen, hvor vi reducerede primærkommunernes antal fra 1.400 til 275, var situationen den, at Bornholm havde 11, eller var det 13, primærkommuner, og det, man nåede til enighed om i forhandlingerne på Bornholm, var, at man reducerede til 5 kommuner. Det respekterede vi, og det var det, vi nåede til som resultat pr. 1. april 1970. Hvis der havde været et ønske fra Bornholms befolkning om, at man reducerede yderligere, så ville jeg have været meget lydør, men jeg har ikke fornemmelsen af, at der er et sådant ønske fra Bornholms befolkning og specielt ikke fra bornholmske kommuner.

Lad mig dernæst sige, at hvis Bornholm skulle være én amtskommune i stedet for 5 primærkommuner eller rettere sagt blive

én kommune, ville det fordre en række ændringer af lovgivning og særlovgivning og undtagelser, som i hvert fald ikke ville være administrationslettelser.

Fremskridtspartiets forslag opererer også med, at man først skal sætte lovgivningen i kraft, når der har været en folkeafstemning på Bornholm og befolkningen med et klart ja har sagt ja til, at man ønsker én kommune på Bornholm. Det har jeg ikke fornemmelsen af at Bornholm ønsker, og når der ikke er et ønske fra Bornholm, som er bakket op af befolkningen, finder jeg heller ikke tiden inde til at ændre på den kommunalreform, som kun har virket i 5 år. Jeg kan derfor ikke på nogen måde tilsige støtte til fremskridtspartiets forslag.

Svend Andersen (Bornh.s a.) (S):

Det er fremskridtspartiets opfattelse, at Danmark er overadministreret. Det er også partiets opfattelse, at man kan løse dette problem bl. a. ved at afskaffe Bornholms amtskommune og slå de fem kommuner sammen til én kommune. Skulle disse tanker videreføres, så måtte slutresultatet blive, at man gjorde Danmark til én kommune. Men man kan også anlægge et andet synspunkt og en anden begrundelse for en kommunestruktur i landet, nemlig at kommuner skal være så store, at de kan yde et vist minimum af service over for borgerne, samtidig med at de ikke dækker et geografisk område, der er større, end at borgerne har mulighed for at komme i kontakt med kommunen inden for en rimelig tid. Den nuværende kommunestruktur på Bornholm er et resultat af en lang række undersøgelser og drøftelser forud for kommunesammenlægningen i 1970. Vel er området ikke stort, men den kollektive trafik, der skal bringe borgerne til de kommunale kontorer, er tilsvarende ringe. Man kan ikke bare sige, at 47.000 mennesker ikke er mere, end at de kan udgøre én kommune, hvis det tager en hel dag eller mere at komme frem og tilbage fra et besøg på kommunkontoret.

Det må også tages i betragtning, at vi efter kommunalreformen her i folketinget har vedtaget flere love, der lægger opgaver ud til kommunerne og til amterne, og det er et led i en lokaliseringspolitik, hvor beslutningerne må træffes så nær borgerne som muligt. Vi kunne f. eks. tage bistandsloven,

[Svend Andersen (Bornh. amt).]

der træder i kraft næste år, og som lægger opgaver ud til kommuner, hvilket nødvendiggør, at kommunernes socialforvaltninger er så nær borgerne som muligt.

Skal amtet samtidig nedlægges, vil det betyde, at de opgaver, som amtet varetager, og de ankesager, som amtet skal behandle, fremover skal henlægges et andet sted, f. eks. ved at man træffer beslutningerne i Københavns amt eller i en eller anden centralstyrelse. Det er altså en ordning, der går direkte imod de intentioner, vi har i vor nuværende lovgivning. Det må også være rimeligt at tage hensyn til erfaringerne fra andre kommuner andre steder i landet, og her er vurderingen, at det mange steder viser sig, at de nye storkommuner har betydet en forringelse af servicen over for borgerne. Ser man således på udviklingen siden 1970, så er der intet, der efter min opfattelse peger henimod en yderligere centralisering. Tværtimod.

Det er rigtigt, at administrationen på Bornholm er dyr; det er det lave befolkningstal og den lave indtjening, der er årsag hertil. Det kan ikke være rimeligt at forringe servicen for at billiggøre administrationen. Det er et problem, der må løses gennem en omfordelingspolitik, som folketing og regering sammen må have til opgave at gennemføre.

Socialdemokratiet kan ikke medvirke til forslaget gennemførelse på det givne grundlag. Skulle en ændret kommunestruktur på Bornholm eller et andet sted i landet indføres, så må det være som en følge af en lokal debat og et lokalt ønske, og det er ikke det, der er tilfældet i denne sag.

Søren Jensen (Hasseris) (V):

Kommunalreformen pr. 1. april 1970 blev vedtaget efter lange og svære overvejelser, også på Bornholm, hvor ikke 17, som det står anført i bemærkningerne til forslaget, men — efter hvad det er oplyst over for mig — 21 kommuner blev til 5.

Der blev ført mange argumenter frem om de fordele, de større kommuner ville få, og det må erkendes, at de større kommuner også har været i stand til at løse en række opgaver, som de tidligere mindre kommuner ikke kunne have klaret. 1960ernes centraliseringstendens har imidlertid ikke på

alle områder indfriet forventningerne. Heller ikke vedrørende sammenlægning af kommuner, hvor det har vist sig, at administrationsomkostningerne ikke bliver mindre pr. indbygger, fordi kommunerne bliver større. Tværtimod. Retfærdigvis må det siges, at kommunerne er pålagt nye opgaver, siden vi fik kommunalreformen.

Jeg tvivler imidlertid på, at fremskridtspartiets forslag om én kommune på Bornholm vil kunne nedbringe den kommunale administration på Bornholm. I al fald er det stærkt overdrevet at tale om en seksdobbel administration med den nuværende kommunestruktur plus amtskommunen. Det er jo ikke så enkelt, at man bare kan nedlægge de nuværende fem bornholmske primærkommuner og overlade alle deres opgaver til amtskommunen og så tro, at amtskommunen kan klare den øgede arbejdsbyrde med det personale, den har i dag.

Der er også grund til at minde om en anden side af disse ting, nemlig, som vi allerede har hørt nu, et mere og mere udbredt ønske om decentralisering og nærdemokrati. Dette fremmes ikke ved at slå de fem bornholmske kommuner sammen, tværtimod vil der dér som andre steder skulle oprettes lokalkontorer i de forskellige byer på øen, og så vil afstanden til den centrale administration i Rønne, hvor disse ting skal klares, blive større. Det skaber problemer, også af økonomisk art.

Jeg tror, at vi, der har været medlem af en af de helt store kommuner her i landet, har erfaret, at afstanden fra kommune og administration og ud til borgeren er blevet større, end godt er. Nærdemokratiet og dermed befolkningsmæssig kontakt med kommunen og dens funktioner opnås lettere ved at bevare de nuværende fem kommuner end ved at oprette en storkommune for hele øen Bornholm. Det må vist være overflødigt at gøre opmærksom på, at netop de tanker, som ligger bag det nære samfund, bliver illusoriske, såfremt enhederne bliver for store. De nye store kommuner har nogle steder skabt problemer for kontakten mellem borgeren på den ene side og de folkevalgte og administrationen på den anden. Men denne skade er sket og kan kun delvis genoprettes — i hvert fald ikke ved at dele kommunerne op igen. På Bornholm er skaden ikke sket endnu, og vi vil ikke medvirke til, at den

[Søren Jensen (Kasseris).]

sker. Venstre kan derfor ikke støtte fremskridtspartiets forslag om én kommune på Bornholm.

Aase Olesen (RV):

Heller ikke det radikale venstre kan tilslutte sig forslaget om at ophæve de bornholmske primærkommuner.

Det er klart, at man udefra og isoleret set kan have den opfattelse, at det var rigtigt kun at have én kommune, men jeg finder, at det netop er en fejl at se Bornholm isoleret fra det øvrige Danmark, og for det andet er det en fejl at se bort fra den historiske baggrund for den nuværende kommunestruktur på øen.

I tilslutning til det første vil jeg sige, at vi tror ikke, det er hensigtsmæssigt at give Bornholm en helt anden struktur end det øvrige Danmark. Fremskridtspartiets sammenligning med København i bemærkningerne er efter min mening temmelig søgt.

Med hensyn til det andet punkt mener vi, at uanset at man ud fra rationaliseringshensyn kunne finde det rigtigt at slå de nuværende 5 kommuner sammen til én, må vi ikke glemme, at disse 5 kommuner kun er knap 6 år gamle. Det kan ikke være rigtigt, at man med kun 8 års mellemrum griber så voldsomt ind i den lokale administration, som tilfældet var i 1970, og som det ville blive i 1978, hvis fremskridtspartiets forslag blev vedtaget.

Før 1970 var der interesse for den løsning, der nu foreslås her. I dag tror jeg at langt de fleste bornholmere finder, at vi nu må give de 5 nye kommuner en chance. Siden 1970 er det jo gået op for mange mennesker, både på Bornholm og i det øvrige land, at storkommunerne ikke entydigt betyder rationalisering og lavere administrationsomkostninger, og at de ikke i alle henseender betyder bedre service for borgerne. De menneskelige omkostninger ved de store kommuner er allerede nævnt af de foregående talere. Regionplanarbejdet på Bornholm er netop nu kommet i gang, og det vil uvægerligt føre til et snævert samarbejde mellem kommunerne og måske, på lidt længere sigt, en udviskning af grænserne mellem de små kommuner. Vi finder, at en sådan udvikling skal fremmes af kommunerne selv og ikke som et resultat af en folketingsbeslutning.

Fremskridtspartiet lider af mange fikse ideer, og en af dem er altså: én ø — én kommune. Det kunne være interessant at vide, hvor langt man vil gå for et principsskyld. Skal Sjælland være én kommune? Skal Amager?

Karen Thurø Hansen (KF):

Det konservative folkeparti kan heller ikke medvirke til opfordringen om at fremsætte lovforslag om at ophæve de bornholmske primærkommuner og lægge administrationen for disse over til amtskommunen fra næste kommunevalg.

I bemærkningerne til forslaget anfører forslagsstillerne, at får de magt, som de har agt, så vil de i løbet af et år nedlægge amtsadministrationen over hele Danmark. Derfor synes jeg, forslaget her til dels er overflødig og spild af folketingets tid, selv om jeg ikke deler fremskridtspartiets tro på, at partiet får enevældig magt til at omkalfatre samfundets struktur efter forgodtbeholdende.

Det konservative folkeparti er imod at presse nye reformer ned over hovedet på den bornholmske befolkning så kort tid efter den store kommunalreforms ikrafttræden, og vi mener ikke, det kan være folketingets opgave. Derimod vil vi gerne støtte et forslag, såfremt det skulle komme fra selve øens befolkning om en forenkling af administrationen.

Den forrige taler omtalte regionplanlægningen. Når vi ser resultatet af regionplanlægningen, er vi måske et stykke videre og et stykke klogere. Jeg vil gerne foreslå, når dette forslag nu går i udvalg, at vi fra kommunaludvalgets side tager initiativ til at kontakte befolkningen på øen, kommunalbestyrelser og de mennesker, som er med til at styre Bornholms anliggender, så vi derigennem får en værdifuld debat og får deres mening om dette forslag frem. Vi vil medvirke til en positiv udvalgsbehandling.

Poul Dam (SF):

Det bør være væsentligt for folketinget ikke at lovgive hen over hovedet på folk og slet ikke hen over hovedet på de folk, som lovene særlig vedrører.

Det forslag, der her foreligger, er et forslag, som det ville være helt naturligt at den bornholmske befolkning fremsatte, hvis

[Poul Dam.]

den havde ønske om det, men den bornholmske befolkning har jo ikke i sidste omgang følt noget behov for at lade sig repræsentere af fremskridtspartiet — hvad der ikke er noget at sige til.

Det, der er spørgsmålet her, som i så mange af disse kommunale anliggender, er: hvordan får vi folkeviljen frem? Nu er det mit indtryk af den bornholmske presse, at de to aviser i Rønne er ganske overordentlig åbne, og at der foregår en meget livlig debat i dem. Hvis der havde været et reelt ønske om forandringer i denne retning, var det nok kommet frem dér. Noget andet er så, at man andre steder i landet kan synes, at det kan være lidt svært at få folkeønsker og folkesynspunkter tilstrækkelig klart frem, fordi magthavere af den ene eller den anden art har lidt let ved at sætte sig på de ting, der rører sig i befolkningen.

Men bortset fra at sige, at vi ikke synes, det er nogen god idé, at folkettinget skal blande sig i disse ting på dette tidspunkt, vil jeg gerne sige, at det er interessant, at fremskridtspartiet anser det for væsentligere at administrere folk end at lade folks egne synspunkter komme frem.

Ritta Ahm (KrF):

Hvis dette forslag var kommet frem i 1960'erne, hvor centraliseringen var kodeordet for effektivitet og dermed fremgang inden for alle områder i såvel offentlig som privat regie, kunne man måske have troet på ideen med ophævelsen af de bornholmske primærkommuner.

Men i dag skriver vi 1975, og vi ved, hvor meget der gik tabt ved de mange kommunesammenlægninger i 1970. Det forbavser mig meget, at fremskridtspartiet ikke er klar over de menneskelige problemer, der ligger heri. Nu vil forslagsstillerne ganske vist lade en folkeafstemning på Bornholm være afgørende for et ja eller nej til denne centralisering, men det ligger også i bemærkningerne til beslutningsforslaget, at det ikke gælder, den dag fremskridtspartiet får magt, som det har agt, nej, da vil man diktere en centralisering over hele landet uden medbestemmelse for de berørte parter. Fremskridtspartiet vil i realiteten ikke afholde folkeafstemninger som besluttende myndighed for lokale afgørelser. Det viste tydeligt

det beslutningsforslag, fremskridtspartiet havde fremsat i sidste samling om vejledende folkeafstemninger.

Det er nu godt en gang imellem at få slået fast her fra denne talerstol, at nærdemokrati, det ønsker fremskridtspartiet i hvert fald ikke.

I bemærkningerne til forslaget står også, at de bornholmske kommuner i dag må opretholde et skolevæsen, der er ubekvemt for børnene, og at borgerne her og på mange andre områder ville få meget mere ud af deres skattekroner, hvis de sammenlagde alle kommunerne til én stor. Jeg agter under udvalgsarbejdet at kræve nærmere dokumentation for disse påstande. Jeg kan da oplyse, at hvis børn på Bornholm har længere til deres egen skole i distriktet, er der intet som helst til hinder for, at disse børn kan få lov til at gå i skole i et andet skole-distrikt, hvis det er det bekvemmeste. De stive skoledistrikter findes ikke længere. Der er i dag en langt større fleksibilitet end for blot få år siden.

Fremskridtspartiet nævner også, at afstandene på Bornholm er så små som ca. 30 km, og at det af den grund er meningsløst at opretholde de mange administrationer. Der henvises også til, at Bornholm kunne få status som København. Det er åbenbart ikke gået op for fremskridtspartiet, at borgerne ikke vil lade sig fjernstyre i dag, ikke engang med en afstand af 15 km, og er det fuldstændig gået hen over hovedet på fremskridtspartiet, at København har enorme vanskeligheder i den anledning? Det er et meget dårligt eksempel, for København står over for at skulle have en ny forfatning her fra 1978. I øjeblikket står diskussionen her, om København skal deles op i småkommuner, eller om der skal oprettes bydelsudvalg.

Kristeligt folkeparti vil gøre alt for at styrke de mindre enheder og for, at borgerne får størst mulig indflydelse på de ændringer, der skal ske i det lokale samfund, som de er medlem af. Dette beslutningsforslag betyder det stik modsatte. Derfor kan vi ikke medvirke til dets gennemførelse.

Kaj Hansen (DKP):

Kommunisterne vil være lydhøre over for befolkningen i forskellige områder af landet, for at de kan opnå den bedst mulige kom-

[Kaj Hansen.]

munale og amtskommunale administration.

Vi finder ikke, at der ligger nogen som helst folkelige krav bag det forslag, som er fremsat her.

Hertil kommer, at en sammenlægning af kommuner absolut ikke altid er lykken. Sammenlægningen, der skete i stor udstrækning, da kommunalreformen blev gennemført, gav ganske givet nogle administrative lettelser, men medførte en lang række andre ulemper for befolkningen, som vi endnu ikke har fundet nogen virkelig løsning på.

Dette forslag drejer sig om Bornholm, men det fremstår tillige faktisk som et programskrift for fremskridtspartiet, idet det i bemærkningerne siges, at når fremskridtspartiet får magt — mon man nu ikke skulle sige: hvis fremskridtspartiet får magt? — så vil man sørge for en total ophævelse af amtsadministrationen over hele Danmark, og vel at mærke uden at sætte noget i stedet. Det er da ganske klart, at det, man faktisk er ude på, er at forhindre en fornuttig planlægning i de enkelte landsdele, for uanset om man kalder det amtsråd eller noget andet, så må der jo være et planlæggende organ for de enkelte landsdele, således at primærkommunernes planer kan blive samstemt til gavn for befolkningen i hele området. Det er ikke på den baggrund, fremskridtspartiet fremsætter sine forslag.

Det må imidlertid erkendes, at endnu er vi ikke nået dertil, at disse amtskommuner fungerer, som de skal fungere. Der er stadig for mange overlapninger mellem primærkommuner og amtskommuner, og det er også sådan, at disse amtskommuner fortsat beskæftiger sig med en del sager, som udmærket kunne overlades til primærkommunerne, mens amtskommunerne i højere grad skulle tage sig af det planlæggende og det koordinerende arbejde i området. Men det kommer man ikke til livs ved at ophæve noget som helst. Det kommer man til livs ved at sætte ind på de spørgsmål og se at få dem rettet bedst muligt.

Ud fra disse betragtninger skal jeg meddele, at vi ikke kan støtte forslaget.

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup) (FP):

Ingen landsdel i Danmark har så hårdt et

skattetryk for mennesker med jævne indtægter som Bornholm, ja, når man kender det almindelige danske skattetryk, er man tilbøjelig til at sige, at ingen landsdel i hele verden har så hårdt et skattetryk. Bornholm er så ganske klart den mindste af de 14 amtskommuner, vi har. Derfor virker det ganske besynderligt, at man har denne lagdeling fra primærkommune og frem til amtskommune ved mange daglige ekspeditioner, hvor bornholmere har noget at gøre med myndigheder; det virker bestemt ikke som noget naturligt, som det måske kan fungere i Nordjyllands amt eller Sønderjyllands amt eller andre mere vidtstrakte amter rundt omkring i landet.

Derfor er der al mulig grund til at søge de bornholmske forhold ændret ud fra de specielle bornholmske forhold. Når man ser på befolkningens vaner, så er det i meget vidt omfang, at den ikke føler sig så meget som Hasleboer, Neksøfolk, eller hvad de nu gør, men simpelt hen som bornholmere, og det er jo ganske naturligt på grund af øens geografiske beliggenhed ret fjernt fra det øvrige Danmark, hvor man igennem lange perioder har været udsat for en forskelsbehandling, har man følt, sammenlignet med landet i øvrigt. Det har knyttet bornholmerne sammen på en helt anden måde end det, man oplever mellem nabokommuner, hvis man f. eks. opholder sig i Jylland, hvor der jo er landfasthed både nord og syd og øst og vest for mange kommuner.

Derfor må Bornholms forhold bedømmes ud fra helt andre betragtninger end dem, som størstedelen af ordførerne her i dag lagde op til, nemlig sådan nogle almindelige konstruktive slutninger ud fra, hvordan tingene har virket og fungeret andre steder i landet. Navnlig fru Ritta Ahm åbenbarede jo, at hun overhovedet ingen tilknytning har haft til det område, vi her diskuterer, da hun begyndte at komme med almindelige generelle synspunkter, som er så sande, så sande, når man taler om Sjælland, om Jylland eller om andre steder rundt omkring i landet, men som bestemt ikke føles som det naturlige ovre på Bornholm. Det er rigtigt, at storkommunereformen andre steder i landet bestemt ikke har været nogen lykkelig måde at løse problemerne på, og det er rigtigt, at der er mange ting at gøre med at splitte op vedrørende storkommuneudvik-

[Glistrup.]

lingen, formentlig mest hensigtsmæssigt ved at lade skolevæsenet blive administreret for sig, biblioteksvæsenet for sig osv., men det er bare ikke de problemer om storkommunerne, vi behandler i dag.

Fru Aase Olesen troede, at man sådan bare fremsatte det forslag for et principskyld. Nej, det gør vi ikke, vi fremsætter det af hensyn til menneskene, og så kan man af hensyn til de bornholmske mennesker sammenfatte tingene i én ø — én kommune. Som det ganske klart fremgår af vort forslag, er det bestemt ikke noget, som vi ifølge hr. Poul Dam ønsker at trække ned over hovedet på bornholmerne; det fremgår ganske klart af forslaget, at det er meningen, at det skal til en beboerafstemning på Bornholm. Indenrigsministeren havde ikke fornemmet noget ønske fra bornholmernes side i så henseende, men han var dog så forsigtig i hvert fald i indledningen til sit indlæg i dag at sige, at han ikke havde fornemmet noget fra kommunerne. Det er højst sandsynligt, at kommunernes folk, kommunalbestyrelsernes medlemmer osv., meget nødig ser, at der gives magt fra dem. Men det er vor bestemte opfattelse, at hvis man holder en beboerafstemning mellem bornholmerne, vil man få et overvældende flertal for, at de ønsker én ø — én kommune, og det kunne man jo få lejlighed til at se, hvis man vedtog dette forslag; så ville man nemlig virkelig give befolkningen lejlighed til at udtale sig. Hvis derimod man følger anvisningerne fra kommunisterne og kristeligt folkeparti, og hvem der nu ellers var heroppe i dag og tale for det modsatte, så umyndiggør man befolkningen, så får befolkningen ikke lejlighed til virkelig at tage stilling til dette for Bornholms befolkning centrale spørgsmål — lettelsen af skattetrykket på Bornholm — som vi behandler i dag.

Kofoed (V):

Der er måske folk her i folketinget, der er forbavset over, at jeg ikke er ordfører for partiet venstre. Jeg kan bare oplyse, at forholdene er sådan inden for vort parti, at hvis man er særlig engageret i et lokalt område, er det en anden, der er ordfører for et lovforslag som det foreliggende, og det er altså baggrunden for, at jeg ikke har ordførselskabet. Men jeg synes alligevel, jeg

føler trang til at deltage lidt i debatten efter at have hørt mange interessante udtalelser fra folk, som kun har et ret overfladisk kendskab til de bornholmske forhold.

Jeg vil først beskæftige mig med saglig argumentation og til sidst nogle polemiske bemærkninger til forslagsstilleren. Det blev bl. a. sagt, at skattetrykket er størst i hele Danmark, i hele verden, på Bornholm. Det er kun delvis rigtigt: det er rigtigt, at skattetrykket er højt, men jeg vil bare gøre opmærksom på, at dette forslag ikke vil ændre skattetrykket, fordi vi i forvejen er forpligtet af den lovgivning, der gælder også for Bornholm. Selv om jeg godt kan følge forslagsstillerens inderste tanke, nemlig at vi kunne ønske, en hel del lovgivning ikke gjaldt for Bornholm, må jeg sige, at så længe disse love gælder, vil vores skattetryk ikke kunne formindskes i den grad, bl. a. hr. Glistrup mener.

Dernæst vil jeg sige, at når man fremhæver, at skolevæsenet kunne gå bedre, beror det også på et manglende kendskab til lokale forhold. For det viser sig i praksis, at amtskommunen er et ganske udmærket samlende organ også på skolevæsenets område. Jeg vil i hvert fald vove at påstå, at skolevæsenet fungerer ganske udmærket og ikke ved en yderligere centralisering kan komme til at virke mere hensigtsmæssigt, ej heller billigere. For øvrigt er vi også underkastet den samme lovgivning med hensyn til kørselsafstande o. lign.

Må jeg yderligere sige, at forslaget bærer præg af, at hr. Glistrup, selv om han stammer fra samme ø som jeg og hans fader oven i købet fra samme kommune som jeg, har været væk fra Bornholm for længe. Når han kan udtale, at bornholmerne føler sig som bornholmere, glemmer han at tilføje, at det gør vi, men kun når vi er herovre. På Bornholm, hr. Glistrup, føler vi os fra den egn, vi er. Jeg føler mig f. eks. ikke som Rønnebo — det gør hr. Glistrup måske — jeg føler mig som Neksøbo, og der er meget forskel. Jeg vil gerne gøre hr. Glistrup og folketinget opmærksom på, at der er dobbelt så langt fra Rønne til Neksø, som der er fra Neksø til Rønne. Der er også uhyre stor forskel på en Haslebo og en Rønnebo, for slet ikke at tale om en Pederskerbo. Hr. Glistrup skal vide, at den slags har han glemt, og derfor tror jeg, den kommune-

[Koføed.]

inddeling, vi har nu, passer til vores mentalitet; i og for sig ville det svare til, at vi lavede hele Danmark til én kommune, for forskellene på Bornholm er nøjagtig de samme som i hele landet. Det var blot som oplysning for resten af folketinget om bornholmske forhold.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg tror, at hr. Glistrup har forstået, selv om han er jurist og ikke økonom, at efter det, der er blevet sagt her fra talerstolen, er der ikke ligefrem de største chancer for, at hr. Glistrups forslag går igennem. Men der er noget meget principielt i det forslag, hr. Glistrup og fremskridtspartiet har fremsat, nemlig, at når, og jeg vil også sige hvis, fremskridtspartiet — en vis mand forbyde noget sådant — skulle få magt, ville man ophæve amtskommunerne, og når hr. Glistrup taler så meget om, at man skal bringe befolkningen med ind i beslutningen, vil der på Sjælland kun blive plads til 3-4 kommuner. Så kan man begynde at diskutere, i hvilket omfang nærdemokratiet overhovedet har en chance for at fungere.

Jeg skal slet ikke gå ind på de forskellige argumenter, der er i bemærkningerne til forslaget til folketingsbeslutning, jeg synes, de er så horrible, at de i og for sig ikke fordrer nogen kommentar. Fru Karen Thurøe Hansen var inde på, at udvalget gerne ville, om man så må sige, have en kontakt til Bornholm om, hvad man mente dér, og hr. Glistrup sagde, at det mere var kommunalbestyrelserne, der ikke ønskede en sammenlutning. Det er også blevet sagt fra denne talerstol, at der er to bornholmske aviser, som er meget åbne for læserindlæg: det er egentlig mærkeligt, at disse læserindlæg aldrig har omfattet ønsket om, at man skulle have én kommune på Bornholm. Derfor må jeg sige, som hr. Poul Dam og gentage det, jeg selv sagde: der er jo ingen som helst ønsker fra Bornholm, i hvert fald ikke manifesterede ønsker, hverken i kommunalbestyrelser eller uden for kommunalbestyrelser, om, at man ønsker at følge det forslag, hr. Glistrup kommer med.

Fru Ritta Ahm sagde noget om nærdemokrati og de menneskelige aspekter, og selv om øen ikke er særlig stor, og selv om befolkningsunderlaget måske ikke er særlig

stort, har hr. Koføed formentlig ret i, at der er dobbelt så langt fra Nexsø til Rønne som fra Rønne til Nexsø.

Hr. Kaj Hansen kom med en bemærkning, som vi formentlig kan få lejlighed til at se på i udvalget, nemlig at der stadig væk var for mange overlapninger mellem primær- og sekundærkommuner eller rettere sagt almindelige kommuner og amtskommuner. Det vil jeg gerne have lejlighed til at kigge nærmere på og også svare på, for vi har gjort meget i så henseende for, netop som hr. Kaj Hansen var inde på, at amtskommunens opgave i høj grad skulle være planlæggende og koordinerende; i det omfang, primærkommunerne ikke kunne klare opgaverne, skulle det være amtskommunerne, der klarede dem.

Jeg har sagt, at hvis man ophævede amtskommunerne, var der kun plads til 3-4 kommuner på Sjælland, og der er døleme langt fra Sjællands Odde ned til Haslev, og omvendt er der måske dobbelt afstand.

Jeg er altså helt uenig med hr. Glistrup i de synspunkter, hr. Glistrup lægger frem. Det er efterhånden blevet mode fra fremskridtspartiet, når man taler om skattetryk i kommunerne, at tale om verdensrekorder — sidst var det Gladsaxe, nu er det pludselig blevet Bornholm, der har verdensrekord i skattetryk. Det må bero på, at hr. Glistrup åbenbart ikke har tid nok til at gøre sig bekendt med, hvad skattetrykket er i det øvrige land, for hvis hr. Glistrup havde tid til at beskæftige sig hermed, ville hr. Glistrup både opdage, at man fra det øvrige land giver tilskud til Bornholm, og at der er andre steder med større skattetryk, og at vi i øvrigt prøver på at hjælpe så meget som muligt.

Så må jeg yderligere gentage den bemærkning, som hr. Koføed gjorde, at hvis hr. Glistrup tror, at man ved at oprette én kommune for Bornholm får et lavere skattetryk, kommer hr. Glistrup altså til at tænke om, ikke bare én, men altså også to gange.

Så må jeg endelig sige, at selv om hr. Glistrup er bornholmer — med al respekt for bornholmere og måske mere for nogle end for andre — så har hr. Glistrup overhovedet ingen patent på at tale på den bornholmske befolknings vegne, og jeg har ikke forstået, hvor hr. Glistrup har fået et sådant mandat. Det må være noget, han

[Indenrigsministeren.]

har tænkt sig i drømme, det er i hvert tilfælde ikke realiteter.

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup)
(FP):

Nå, det er såmænd ikke så meget i drømme, jeg har tænkt mig det, det er skam i virkelighedens verden, hvor jeg, bevares, har færdedes uden for rådhusene på Bornholm, men dog nok har talt med ret mange inden for den bornholmske befolkning og gjort det fuldstændig vågent. Det er Bornholm, det drejer sig om, og ikke det, ministeren ville drage slutninger til, nemlig hvordan man kunne indrette den landsdel, han kender: Sjælland. Der ligger intet i dette forslag om, at man skal have færre sjællandske kommuner, eller, som fru Ritta Ahm var inde på, at vi mener det ene eller det andet i relation til den københavnske forfatningskamp; det er en fuldstændig mistolkning af bemærkningerne, som fru Ritta Ahm i den forbindelse anførte.

Så siger ministeren, at vi i fremskridtspartiet taler om højt skattetryk det ene sted den ene gang, det andet sted den anden gang. Jeg talte udtrykkelig om, at der var ingen landsdel, der havde en så høj beskatning for småindtægter. Gladsakse — ja, jeg ved godt, der er nogle her i salen, der mener, at det nærmest er en verdensdel, men jeg vil ikke engang mene, at Gladsakse er nogen landsdel, og derfor er det helt uberettiget at sige, der var noget misforhold imellem det, hr. Kjærulff-Schmidt gjorde gældende i sin disput med ministeren for et par uger siden, og det, som jeg sagde her i dag fra talerstolen. Det er altså stadig min overbevisning, at skattetrykket på Bornholm vil blive mærkbart formindsket, hvis man ikke skulle betale til den dobbelte administration, som i hvert tilfælde på et så lille og så fast afgrænset område fungerer særdeles besynderligt, fordyrende og besværliggørende for borgerne.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Ind imellem kunne jeg godt ønske, jeg havde studeret noget, men man kan jo også blive miljøskadet i så henseende. Det er egentlig fantastisk, når hr. Glistrup her fra talerstolen kan sige, at man har ingen ønsker om, at der bliver færre sjællandske

kommuner. Hvordan har hr. Glistrup egentlig tænkt sig at administrere kommunerne, hvis man ophæver amtskommunerne, i relation til amtskommunernes opgave og kommunernes løsning af de tilsvarende opgaver? Det måtte simpelt hen blive det værste virvar, jeg kan forestille mig på det kommunale område; det er direkte selvmodsiggende, hr. Glistrup.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Glistrup)
(FP):

Ja, nu er det jo Bornholm og ikke Sjælland, vi skal diskutere, men når ministeren ligefrem stiller spørgsmål til fremskridtspartiet, skal fremskridtspartiet også gerne ved sin ordfører i sagen svare høfligere, end det normalt sker, når det går den anden vej. Der skal jeg meget gerne svare, at fremskridtspartiet har et andet idégrundlag end socialdemokratiet. Socialdemokratiet vil have plan og styring overalt, vi vil gerne have kræfternes frie spil, det, som ministeren kalder for virvar. For os er der ikke noget forkert i, at man i Slagelse ønsker sine ting administreret på en anden måde, end man eventuelt vil gøre i Kalundborg. Vi kan ikke se, at når man har fået så store storkommuner, som man har på Sjælland, skulle der være nogen som helst grund til yderligere at have disse amtskommuner, Vestsjællands amtskommune i dette tilfælde, til at holde primærkommunerne i ørerne. Det er dobbelt-administration, unødvendig og fordyrende dobbeltadministration efter vor mening; det er svaret.

Indenrigsministeren (Egon Jensen):

Jeg må så blot gøre den bemærkning, at i bemærkningerne til lovforslaget står der:

„Når fremskridtspartiet får magt, som det har agt, vil partiet i første omgang inden for ét år sørge for total ophævelse af amts-administrationen over hele Danmark.“

Jeg forstår, at det skal rettes til Bornholm i stedet for Danmark.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til kommunaludvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om et finansieringsinstitut for hoteller m. v.
(Lovforslag nr. 61. Fremsat 31/10 75).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Robert Pedersen (S):

Da forslaget sigter mod at støtte et valuta-indtjenende erhverv, et erhverv, der har været og stadig væk er i visse vanskeligheder, og da det tillige er anbefalet i den betænkning, der er kommet om turismen i Danmark, skal jeg på den socialdemokratiske gruppes vegne støtte forslaget. De spørgsmål til opklaring, vi har, hører mere hjemme i udvalget end her i salen.

Jens Peter Jensen (V):

Det foreliggende lovforslag er et produkt af arbejdet i det turistudvalg, der blev nedsat i 1969, og hvis ikke dette udvalg havde følt en trang til at komme med noget, der kan kaldes et kontant forslag, var dette lovforslag måske aldrig kommet frem. Den højtærede handelsministers skriftlige begrundelse kan jo ikke siges at være udtryk for et dybere engagement. Ministeren erkender, at der størstedelen af året ikke er tilfredsstillende belægning af helårshoteller, og dette bekræftes jo af Nyt fra Danmarks Statistik for den 20. november, hvoraf fremgår, at belægningsprocenten er 44, opgjort i september, det samme som året før. Jeg synes, jeg for god ordens skyld vil tilføje, at godt halvdelen af overnatningerne foretages af udlændinge.

Vi har også i nogen tid set, at en række hoteller af høj klasse er overgået til at være plejehjem eller til anden funktion, og det tyder på, at der ikke er noget større behov for nyt hotelbyggeri, sådan som ministeren også korrekt gør opmærksom på det.

Derimod er der et udtalt behov for modernisering af ældre hoteller, og dette behov kan dette tings medlemmer jo udtale sig

om med stor sagkyndighed; det er jo et farende folkefærd, vi har her i huset, og man kan altså gøre den iagttagelse ude omkring.

Der forestår også store investeringer i brandværnsforanstaltninger, og jeg er enig med den højtærede handelsminister i, at der er et stort finansieringsbehov inden for hotelbranchen. Det er så et spørgsmål, om det foreliggende forslag er den mest hensigtsmæssige måde at finde løsninger på med dette finansieringsbehov. Det er også et spørgsmål, om det er rimeligt og i enhver volds egne interesser, at staten gennem garantistillelse skal involveres i løsningen af finansieringsbehovet. Men denne branche har vel skelet til, at andre brancher har fået noget lignende, og det er jo en udbredt tilbøjelighed i vort samfund, at hvad andre har, det må vi også selv have, uden at man reflekterer dybere over hensigtsmæssigheden heraf.

Ved i bemærkningerne til lovforslaget at se listen over stiftere, altså uden for staben her, af dette selvejende institut lægger jeg mærke til, at Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk er med. Det gav mig den tanke, at det vel så er hensigten, at dette nye institut skal administreres igennem Finansieringsinstituttet for Industri og Håndværk. Det fremgår ikke, så vidt jeg kan se, klart af bemærkningerne eller af fremsættelsen, at dette er tilfældet, og derfor vil jeg spørge ministeren, om min antagelse er rigtig.

Så vil jeg sige, at det ikke er uden betænkelighed, at jeg ser, at der oprettes det ene finansieringsinstitut efter det andet, brancheinstitutter. Er det rationelt og økonomisk rigtigt med sådan en lang række mindre institutter? De bidrager jo ikke til forenkling af det efterhånden ret uoverskuelige obligationsmarked.

Jeg vil på venstres vegne tilsige en saglig udvalgsbehandling af det foreliggende lovforslag.

Nauerby (FP):

Det foreliggende forslag til lov om finansieringsinstitut for hoteller m. v. ligner til forveksling mange af de allerede eksisterende støtteordninger, der efterhånden er givet til næsten alle erhvervsgrøene her i landet, støtteordninger, der skal betales af den produk-